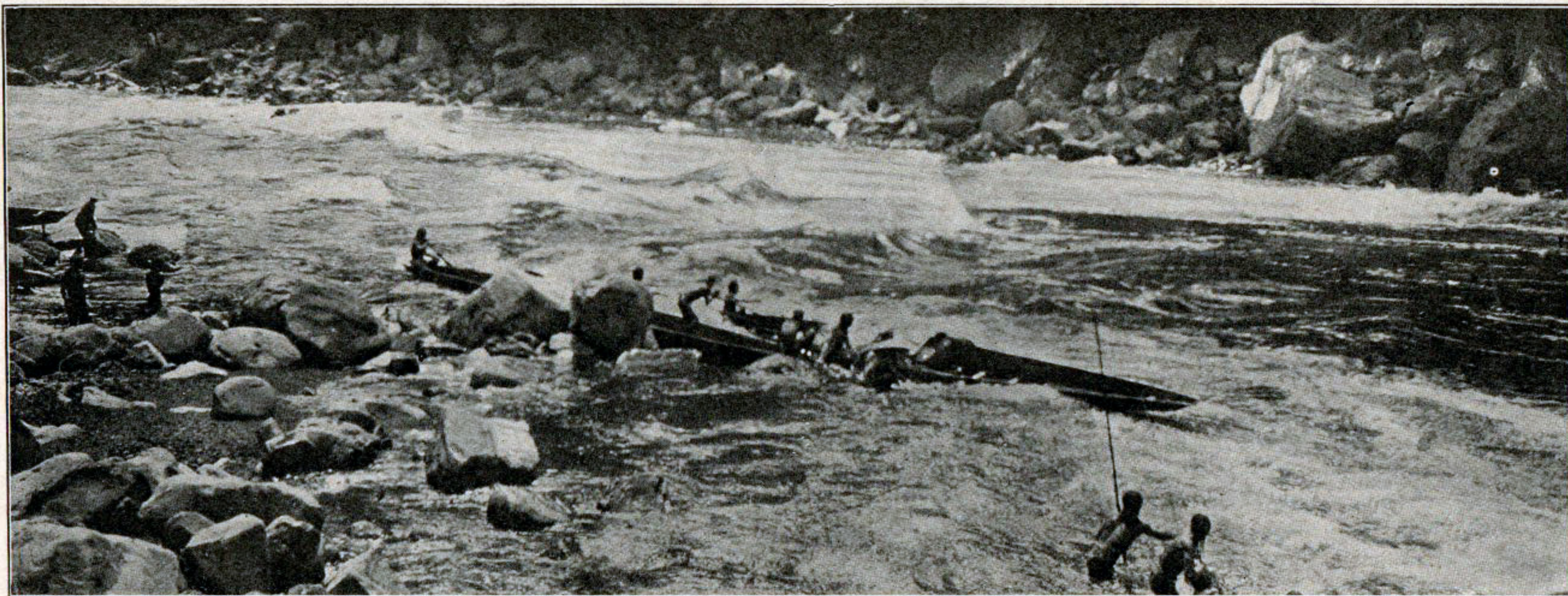

488. HANDELSPRAUW IN EEN STROOMVERSNELLING OP BORNEO.

Het land der groote stroomen bij uitnemendheid is Borneo. Bijna alle verkeer geschiedt daar te water. Het geheele maatschappelijke leven, de vaardigheid en de beschavingstoestand der bewoners, de taal, de volksgebruiken hebben zich alle aangepast bij het leven aan en het verkeer op de groote, breede stroomen. De Dajaks zijn zoo bekwaam in het bevaren der groote rivieren en het overwinnen der stroomversnellingen, dat zij ook als roeiers worden meegenomen voor de ontdekkingsstochten op Nieuw Guinee. Het type van het vaartuig is de „uitgeholde boomstam“, de „sampan“, soms groote vaartuigen van ijzerhout, voor stroomversnellingen het meest geschikt.

488. PERAHOE DAGANG DITENGAH RIAM DIDALAM SOENGAI BESAR DI BORNÉO.

Soengai besar di Bornéo alangkah pentingnja oentoek poelau besar itoe! Soengai disitoe mendjadi pengganti djalan raja. Orang semoea, besar ketjil, toea dan moeda seoemoer hidoepnja mengoesahakan diri dengan keadaan soengainja. Tampaklah pada gambar ini betapa soekarnja melajari soengai pada sebelah oediknja! Orang Dajak dari ketjilnja soedah biasa, djadi faham moedik soengai jang banjak riamnja. Moela itoe orang Dajak didjadikan penolong toean² jang bermoela memeriksai keadaan p. Papoea. Matjam perahoe ini „sampan“ namanja, diperboeat daripada sebatang kajoe besar; jang baik kajoe besi.

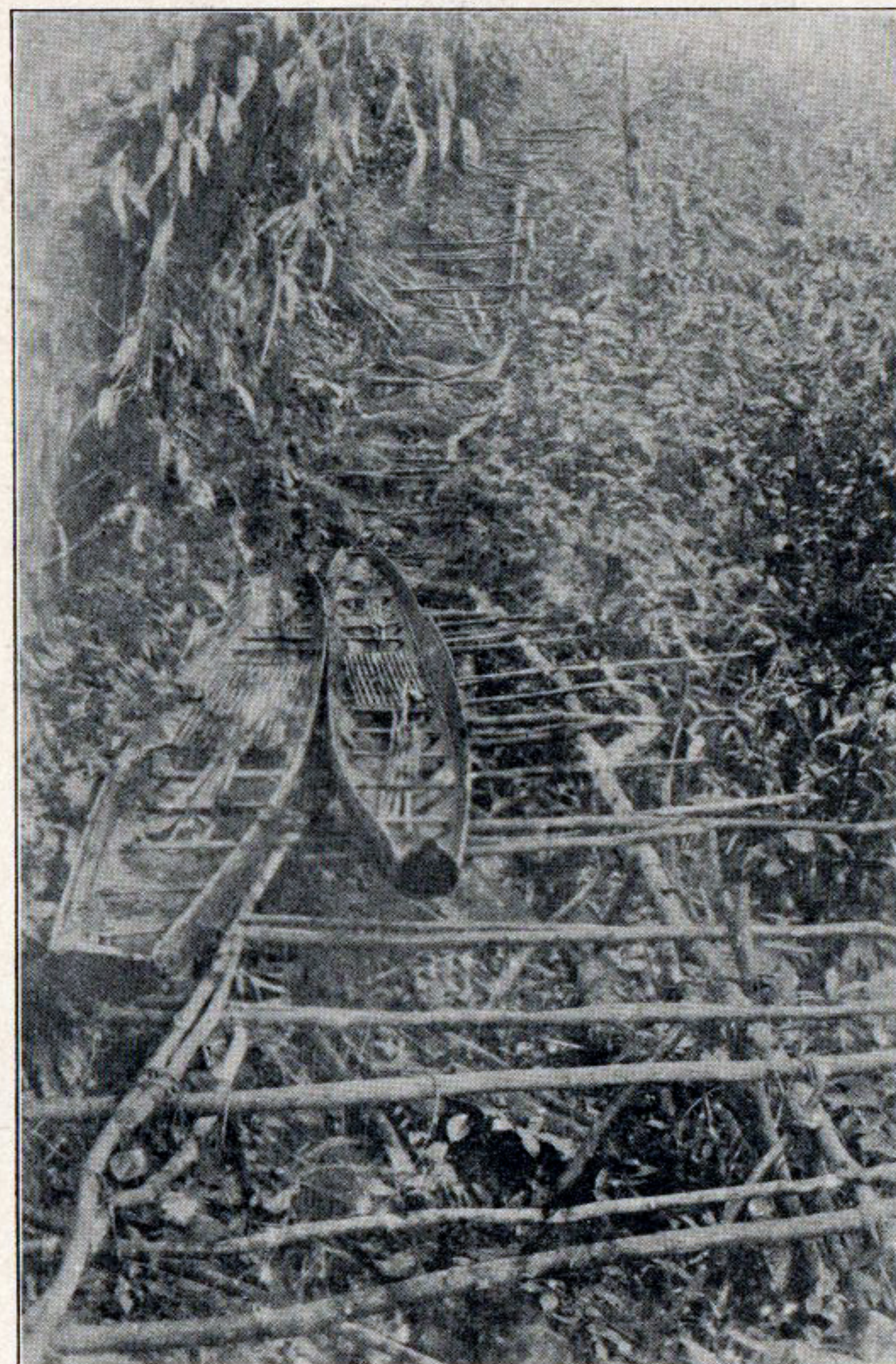

489. MET SAMPAN'S IN EEN „TEROESAN” OP BORNEO.

489. BERSAMPAN PADA SEBOEAH „TEROESAN” DI BORNÉO.

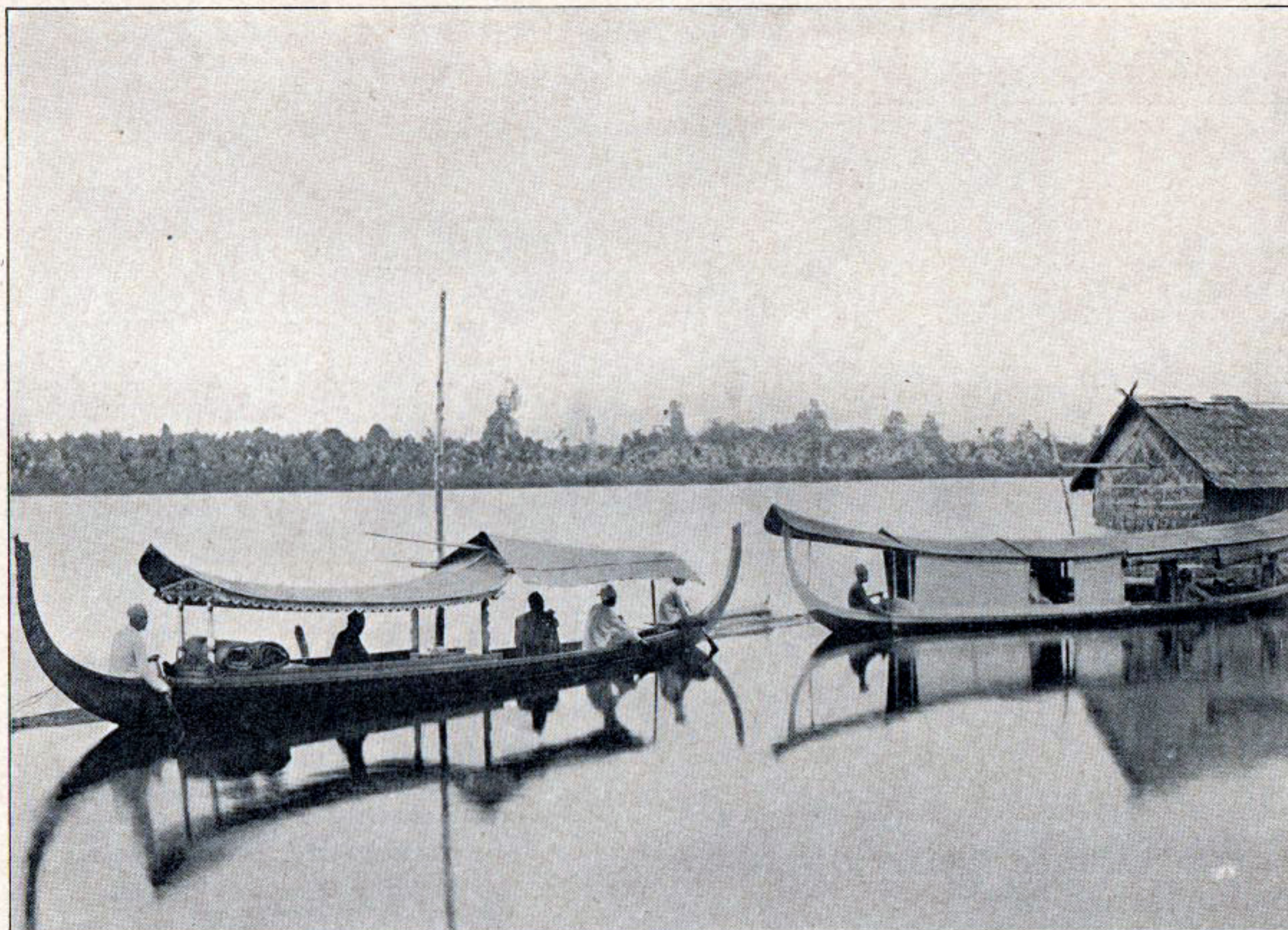
489/490. De vele rivierbochten worden dikwijls afgesneden en de weg aldus verkort door „teroesan's” of afsnijdingen, vooral in de moerassige deltagebieden talrijk, deels natuurlijk, deels gegraven. Dergelijke kanaaltjes tusschen twee rivieren noemt men gewoonlijk „antasan”. Men ziet op pl. 490 hoe de Dajaks hun sampan's overbrengen van het eene naar het andere stroomgebied.

489/490. Kalau soengai berkélok, kadang² diboeat orang parit memintas, „teroesan” atau „antasan” namanja; ada djoega pintasan jang soedah ada didalamkannja soepaja pelajaranja koerang djaoeh. Pada gambar 490 tampak bagaimana orang memindahkan sampannja dari seboeah soengai kesoengai jang lain ditanah pagoenoengan.

490. WEG VOOR HET TRANSPORT VAN SAMPAN'S VAN DE EENE NAAR EEN ANDERE RIVIER DOOR KENJA-DAJAKS.

490. DJALAN MEMINDAHKAN PERAHOE DARI SEBOEAH SOENGAI KESOENGAI JANG LAIN OLÉH ORANG BANGSA DAJAK-KENJA.

491. REISPRAUWEN VOOR EEN REIS OP DE
KAPOEAS-RIVIER (WEST-BORNEO).

Het personen- of passagiersverkeer geschiedt met afzonderlijke, gemakkelijke reisprauwen. De roeiers, van jongs af aan dit werk gewend, toonen een ongelooflijk uithoudingsvermogen voor het zware werk. Aanzienlijken laten hun reisprauw volgen door een „praoe dapoe”, waarop wordt gekookt. Voor elk huis aan de breede rivier ligt een „batang”, een vlot van zware boomstammen, waarop een badhuisje, waar men kan baden zonder gevaar van krokodillen.

491. PERAHOE KENDARAAN DISOENGAI
KAPOEAS (BORNÉO-BARAT).

Adalah perahoe oentoek kendaraan semata-mata. Anak perahoenja, sebab telah biasa dalam pekerdjaan itoe sedjak ketjil, roepanja dengan énak djoega mendajoengi perahoe itoe. Orang besar² perahoenja disertai perahoe „dapoe” tempat memasak. Orang jang tinggal ditepi soengai besar, ada diboeatnja kamar mandi diatas rakit (batang), akan melindoengi diri dari ganggoean boeaja.

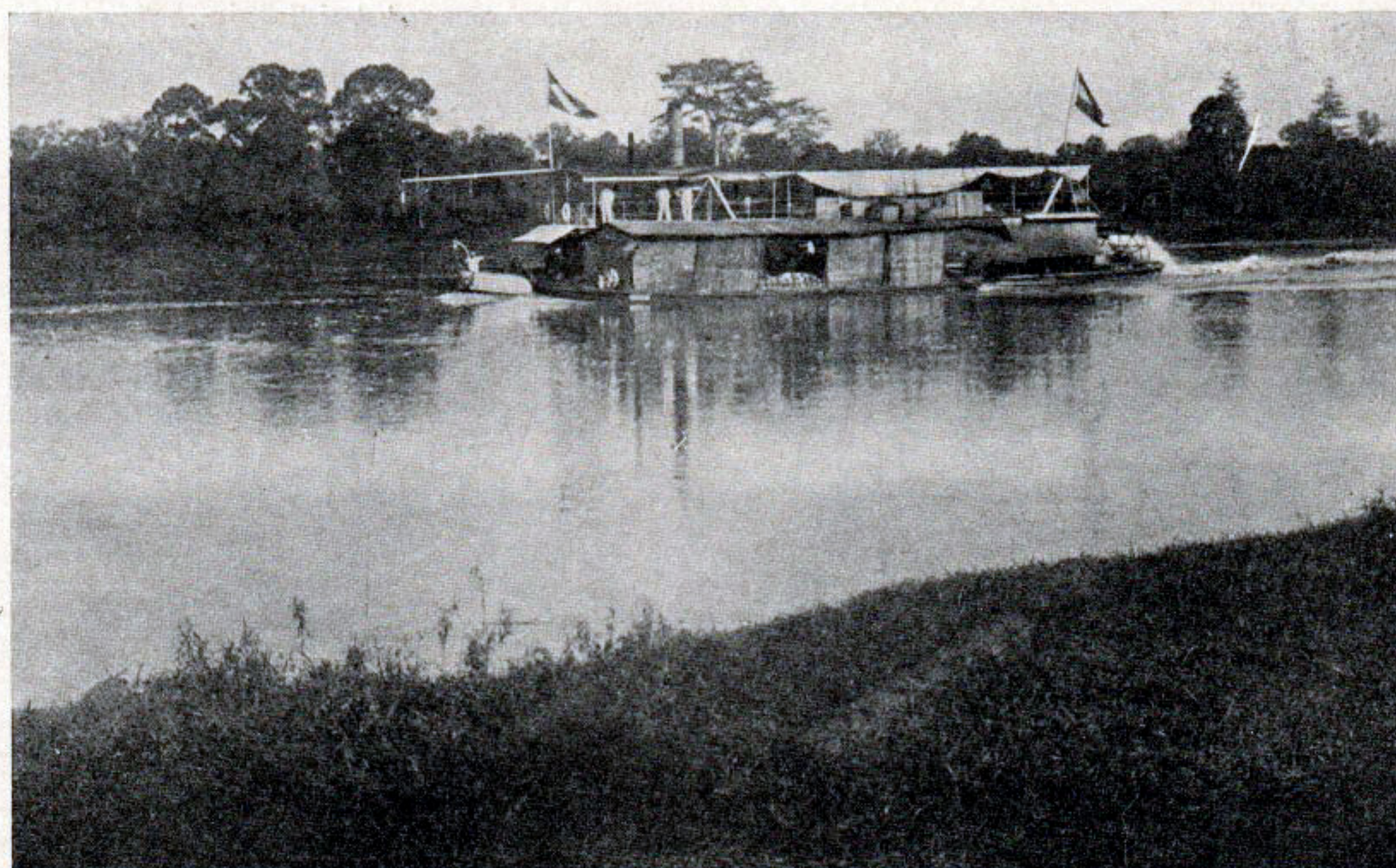

492. VERKEER TE WATER IN EEN GROOT RIVIERDORP.

Langs de groote rivieren van Borneo en Sumatra vindt men weinig dorpen, maar enkele dorpen zijn zeer groot en strekken zich soms eenige uren ver langs de rivier uit. De rivier is daar de dorpsstraat, het verkeer geschiedt met lichte vaartuigen.

492. KENDARAAN DIAIR PADA KAMPOENG JANG BESAR DITEPI SOENGAI.

Sepandjang soengai jang besar² di Soematera dan di Bornéo djarang² ada kampoeng, tetapi kalau ada, besarlah kampoeng itoe, memandjang pada kanan kiri soengai itoe. Soengai itoelah seolah-olah djalan besar melintasi kampoeng itoe; akan kendaraan dipergoenakan orang sampan jang ringan.

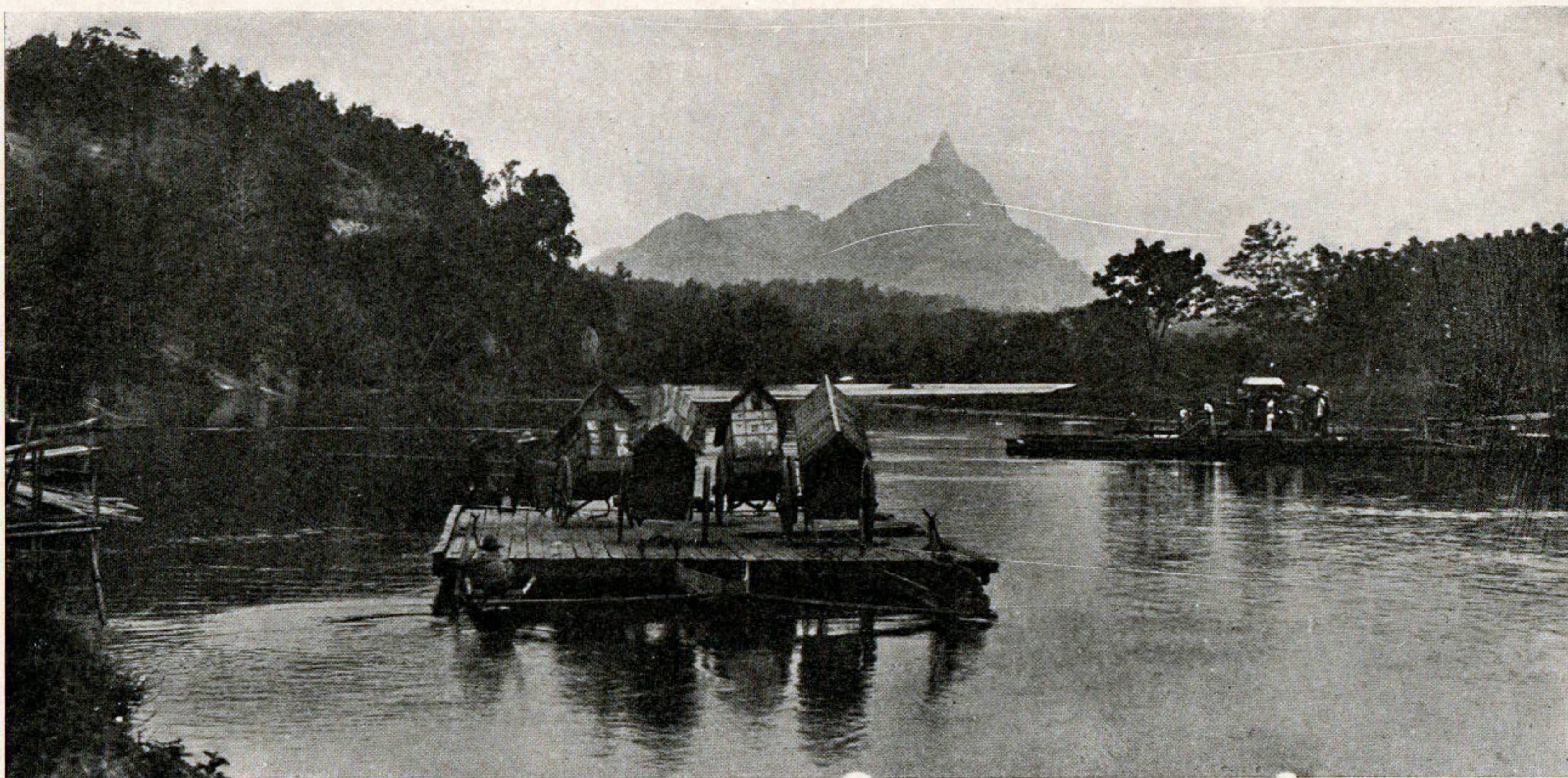

493. HEKWIELERS OP DE BARITOE (Z. EN O. AFD. VAN BORNEO).

De stoomvaart en motorvaart neemt op de groote rivieren van Borneo en Sumatra sterk toe. Daar de rivieren in hun middenloop soms heel ondiep worden vaart men met „hekwielers”, vaartuigen van geringen diepgang, voortbewogen door een draaiend schoepenrad of „hekwiel” achter aan het vaartuig. Terzijde van den hekwiel worden een of meer laadprauwen vastgesjord.

493. PERAHOE „HEKWIELER” DISOENGAI BARITOE (BORNEO-SELATAN).

Kapal-stoom atau kapal-motor makin lama makin banjak masoek djoega kesoengai hingga djaoeh keoedik. Soepaja moedah belajar pada tempat jang koerang dalam, maka dipakai kapal pipih (tidak banjak jang terendam dalam air) jang didjalankan dengan roda berpapan dibelakang kapal. Disisi hekwiel itoe dirangkaikan perahoe moeatan.

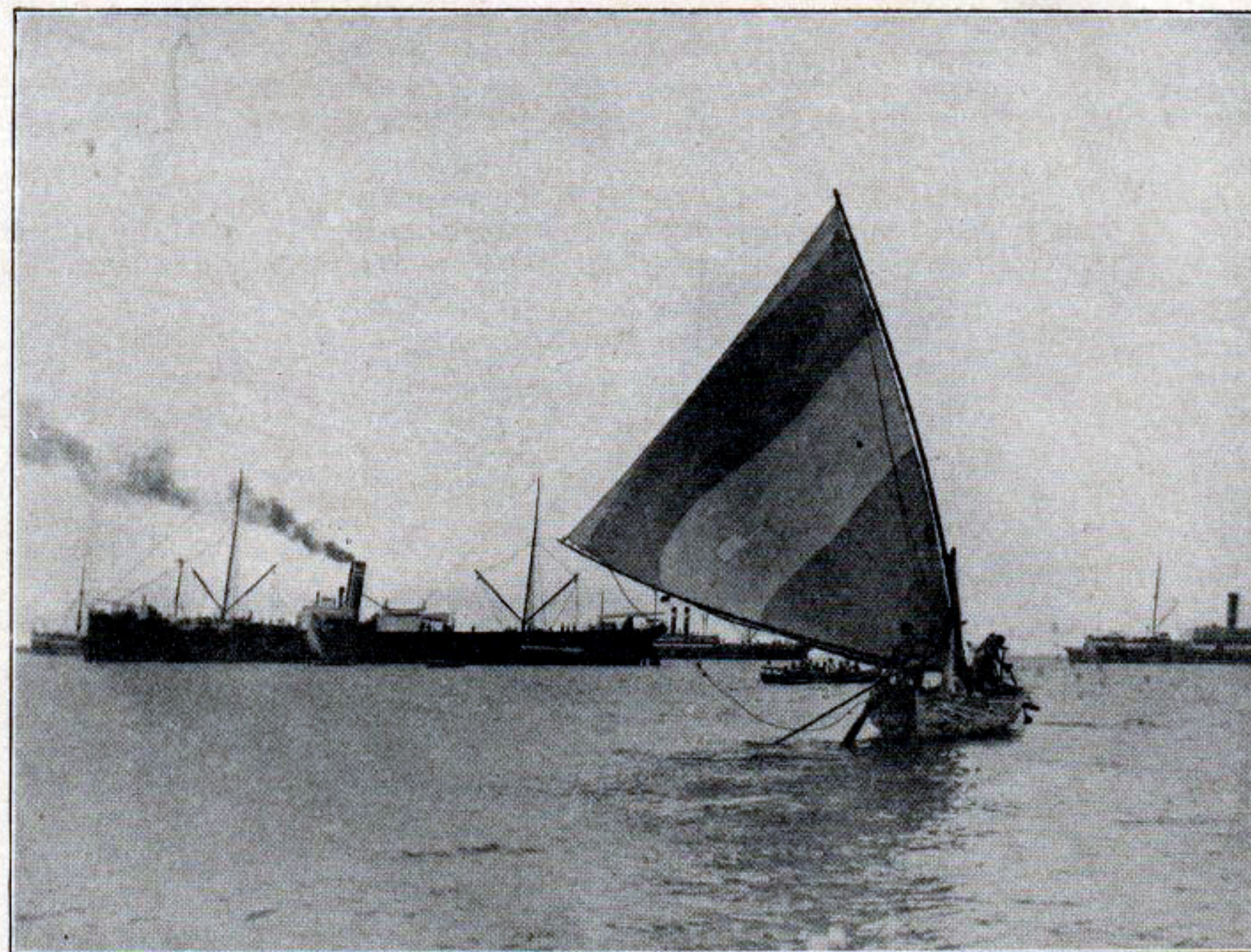

494. VEERVLOTTEN TE LENDANG (PALEMBANGSCHE BOVENLANDEN).

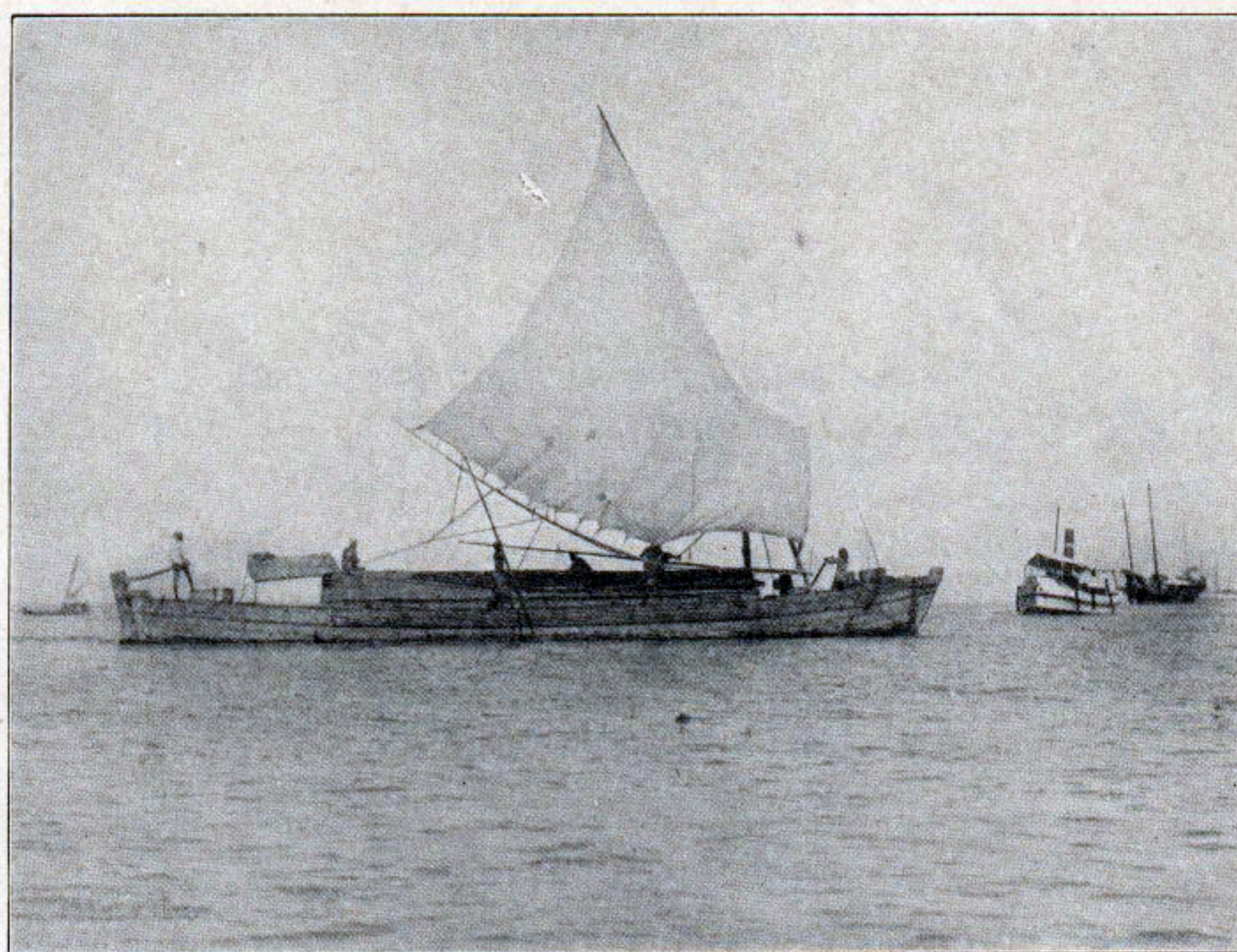
Op Sumatra begint in de streken der beneden- en middelloopen der rivieren het asverkeer (spoor, tram, auto, rijtuig) naast het verkeer te water een groote vlucht te nemen. Bruggen over de groote rivieren of de wijde ravijnen zijn dikwijls te kostbaar. Het overzetten van voertuigen geschiedt dan op veervlotten, een brugdek op eenige schuitjes. Het vlot wordt gewoonlijk langs zware kabels overgetrokken. De spitse bergtop op den achtergrond is de Goenoeng Serilo.

494. RAKIT PENJEBERANGAN DI LENDANG (PALÈMBANG SEB. OEDIK).

Dip. Soematera sekarang bertambah² banjak djalan darat, djadi bertambah banjak karéta koeda, karéta asap dan oto dipakai orang. Memboeat djembatan dimana² soengai itoe amat mahal harganja. Moela itoe kerap kali diboeat penjeberangan rakit pada beberapa sekotji jang ketjil tapi koeat. Rakit itoe lalang dengan rotan atau tali jang ditarik. Kemoentjak goenoeng jang tampak dari djaoeh itoe goenoeng Serilo namanja.

495. MADOEREESCHE PRAUW.
495. PERAHOE ORANG MADOERA.

496. LAADPRAUW OP DE REEDE VAN SOERABAJA.
496. PERAHOE PENGANGKOET DIPELABOEHAN SOERABAJA.

495/496. Het aantal vormen van zeevaartuigen der Inlanders, van Merauke en de Humboldt-baai tot Sabang, is zeer groot. De visschersvaartuigen zijn over het geheel klein en niet bij alle weer bruikbaar; onder de handelsvaartuigen zijn er echter van flinke grootte en goed zeewaardig. Voor verkeer tusschen groote schepen en den wal dienen de lichters of laadpauwen en de tambangan's voor personenvervoer.

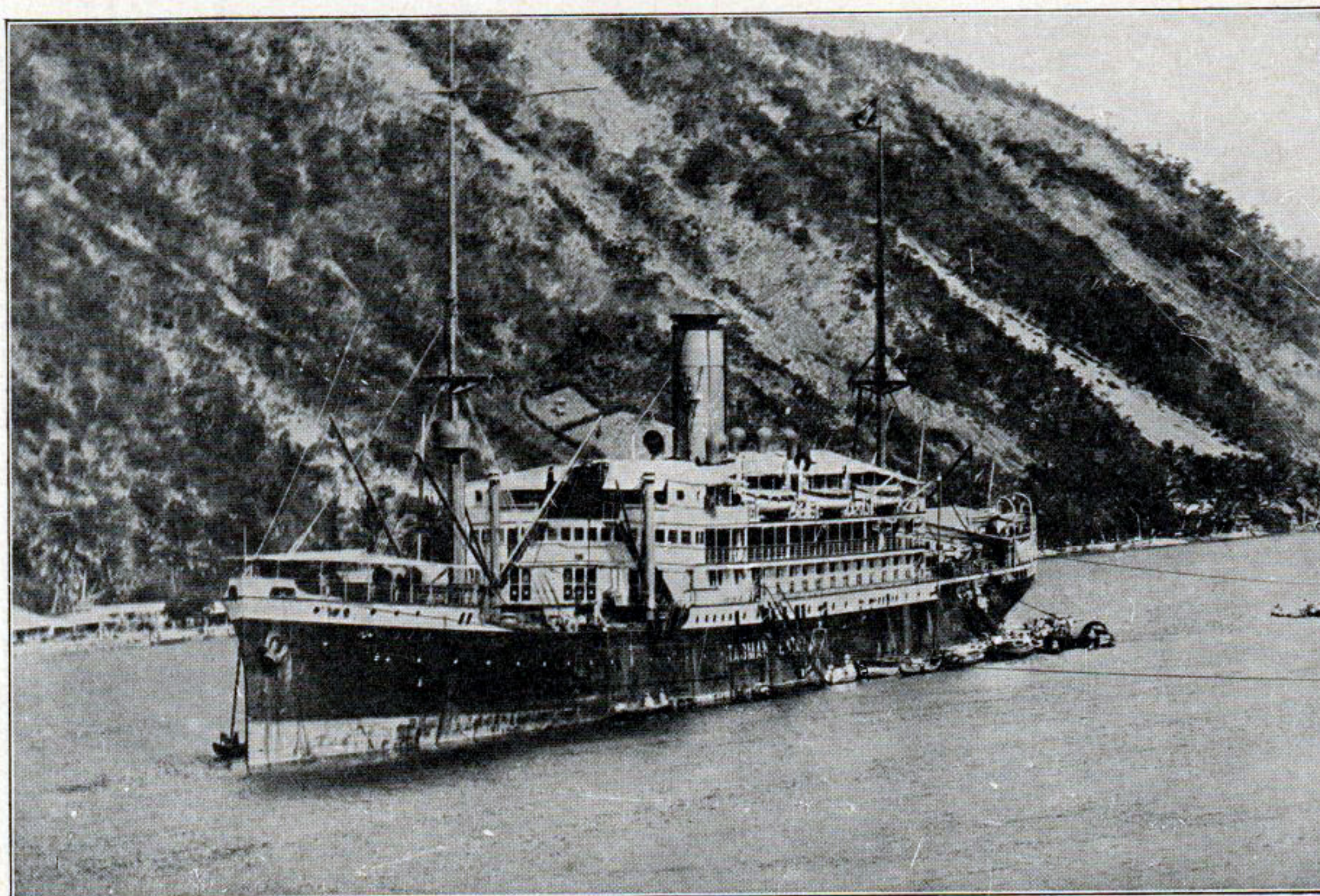
495/496. Perahoe Boemipoetera bermatjam-matjam tokoh dan besarnja. Perahoe nelajan biasanja ketjil, ta' baik akan belajar djaoeh² dilaoet. Perahoe dagang besar, banjak jang baik akan belajar dilaoet besar. Kalau kapal tiada dapat rapat daratan, haroeslah orang mempergoenakan perahoe pengangkoet dan tambangan.

497. AANLEGPLAATS VOOR VAARTUIGEN TE BADA AAN DE NOORDKUST VAN BOEROE.
Kleine zeevaartuigen worden in den Indischen archipel voor omslaan behoed door z.g.n. „uitleggers” of „vlerken”, zooals de op den wal getrokken praeoe doet zien. (Zie ook op pl. 501).

497. PELABOEHAN DI BADA (P. BOEROE, PESISIR OETARA).

Biasa perahoe ketjil jang dipakai dilaoet, diboeboehi sajab (*tjadi-tjadi*), sebelah atau sebelah-menjebelah, soepaja tiada moedah oléng. Njata pada perahoe jang sedang dinaikkan kedarat itoe. (Lihatlah djoega g. 501).

498. EEN K. P. M.-STOOMER BIJ EEN ROTSKUST IN DE MOLUKKEN.

De inlandsche schaeepvaart wordt in sommige haventjes verdrongen door de stoomschepen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij. In andere streken bloeit de inlandsche schaeepvaart juist op als de K. P. M. weer een nieuw station gaat bevaren. Van andere kustplaatsjes worden dan handelswaren aangebracht, die niet verkoopbaar zouden zijn als de K. P. M. het nieuwe station niet had geopend.

498. KAPAL K. P. M. MERANTAU DIPANTAI SEBOEAH POELAU SOENJI JANG BERGOENOENG² DI P. P. MALOEKOE.

Kalau soeatoe kapal api K. P. M. berlaboeh dekat pantai laet pada seboeah poelau jang soenji, maka datanglah beberapa perahoe ketjil mengeroemoeni akan mentjahari nafakahnja. Kalau orang dapat mendjoeal dan mengeloearkan hasil negerinja, kampoeng jang soenji mendjadi ramai.

499. EEN K. P. M. STOOMER IN DE BAAI VAN TIFOE (BOEROE).

499. KAPAL API KONINKLIJKE PAKETVAART MAATSCHAPPIJ DIDALAM TELOEK TIFOE (P. BOEROE).

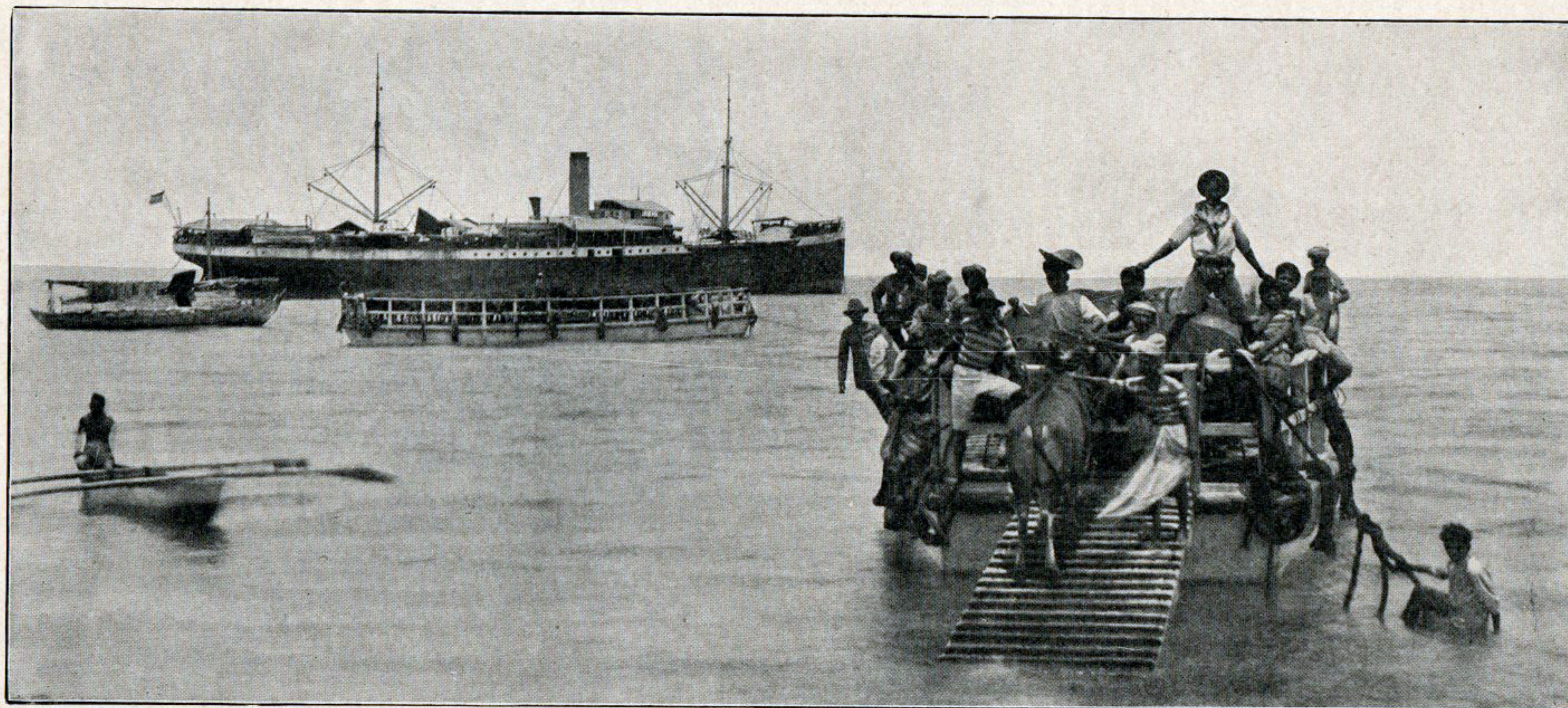

500. EEN K. P. M. STOOMER LAADT ROTAN IN OP CELEBES.

500. KAPAL K. P. M. MEMOEAT ROTAN DI SELEBES.

499/500. De K. P. M. is van onberekenbare beteekenis voor de ontwikkeling en de welvaart van de Buitengewesten. Hoe zouden die duizenden eilanden kunnen bloeien als de aanvoer van alle benodigdheden en de afvoer van alles, wat het land kan voortbrengen, niet verzekerd was door vaste, regelmatige en snelle stoomvaartlijnen!

499/500. Hasil soeatoe poelau boléh dibawa keloea, dan barang keperloeat poelau itoe boléh didatangkan, itoe semoea dari djasa K. P. M. jang mendjalankan kapal²-nja dengan waktue jang tetap.

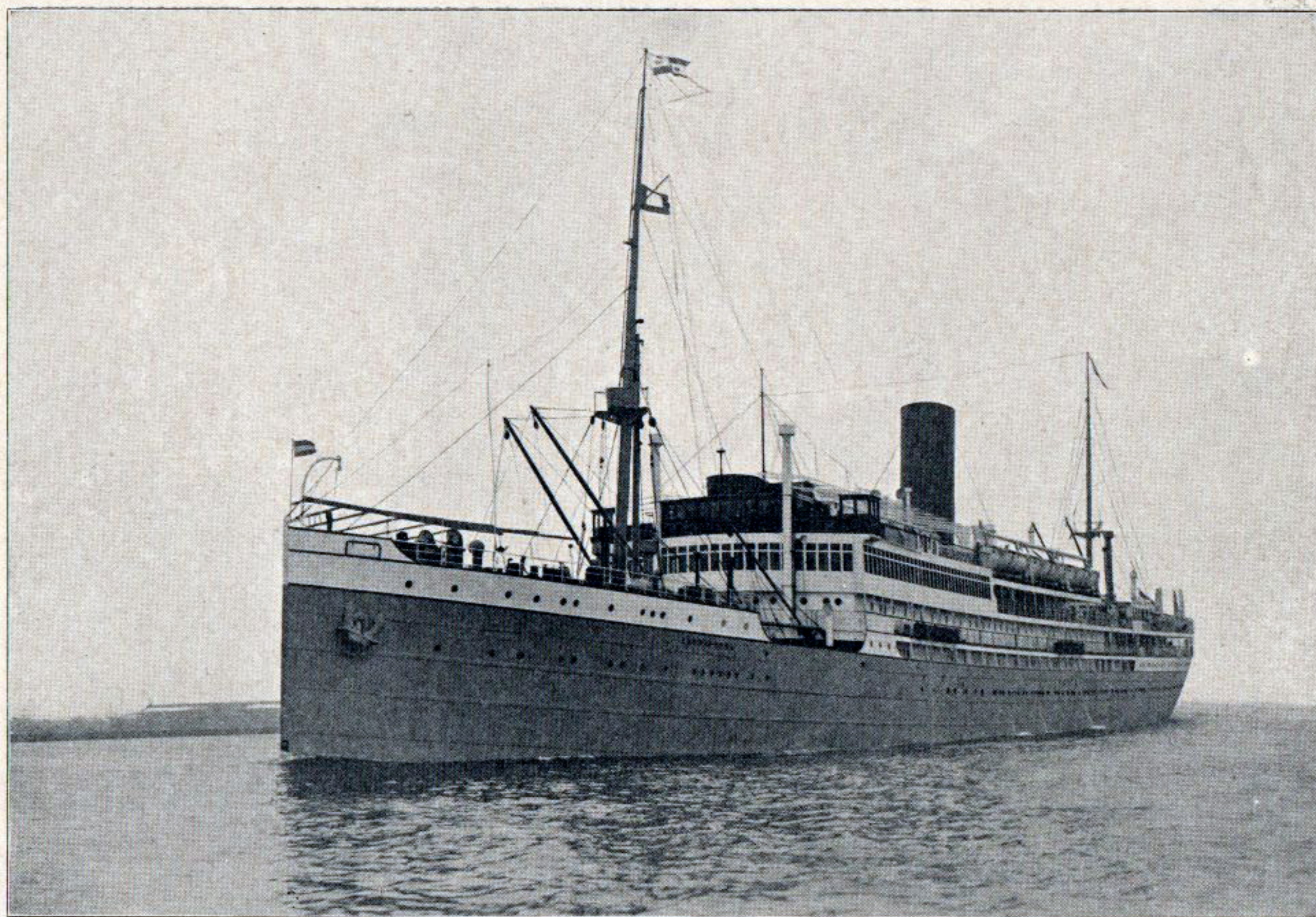

501. HET INSCHEPEN VAN RUNDVEE TE BOELELENG (BALI).

De K.P.M. had op het eind van 1930 aan stoom- en motorschepen 91 passagiersschepen, 51 vrachtschepen en 6 hekwieltstoomers (zie pl. 492). In Ned. Indië worden op 31 lijnen 517 plaatsen bezocht. Bovendien heeft zij lijnen naar Australië, China, Fransch Indo-China, Siam, het schiereiland Malaka en Birma. Van Bali worden niet alleen veel runderen verscheept naar Java enz., maar ook veel varkens, meest naar Singapore. Van de overige kleine Soenda-eil. vervoert zij veel paarden.

501. MEMBAWA LEMBOE AKAN DINAIKKAN KEKAPAL API DI BOELÈLÈNG (P. BALI).

K.P.M. menaroeih $\pm$ 150 boeah kapal. Ada 31 pelajaran tetap dalam p. p. Hindia ini, mendatangi 517 tempat pelaboehan. Lain d. p. itoe ada djoega pelajaran tetap ke Australia, Tiong Hoa, Hindia-Prantjis, Siam, Malaka dan Berma. Dari p. Bali oemp. beriboe² ékoer lemboe dikelcearkan kep. Djawa dan lain²; begitoe djoega babi ke Singapoera. Dari p. p. Soenda Ketjil jang lain dikeloearkannja koeda kemana-mana d.s.b.

502. HET MAIL-MOTORSCHIP „INDRAPOERA” VAN
DE ROTTERDAMSCH LLOYD.

De voornaamste maatschappijen voor het verkeer tusschen Nederland en Indië zijn de „Nederland” en de „Rotterdamsche Lloyd”, die om beurten elke week minstens één passagiersschip in beide richtingen laten vertrekken en bovendien een aantal vrachtbooten. Naar den inhoud der schepen berekend vaart de helft van al het scheepvaartverkeer van alle landen der wereld naar Ned. Indië onder Nederlandsche vlag. Men zie verder onder groep 38 voor „de groote vaart”.

502. KAPAL MIL „INDRAPOERA” KEPOENJAAN
ROTTERDAMSCH LLOYD.

Kedoea maskapai „Nederland” dan „Rotterdamsche Lloyd” seminggoe sekali melajarkan kapal mil jang datang dan berangkat kenegeri Belanda; lain d. p. itoe djoega beberapa boeah kapal moeatan. Daripada isinja segala kapal jang berlajar dari segala negeri diloea Hindia ke Hindia ini, setengahnja itoe kapal dari negeri Belanda dan Hindia-Belanda.

Tentangan „pelajaran besar” lihatlah djoega groep 38.